

HEZKUNTZA INKLUSIORAKO

MATERIALEN GIDA:

ADIMEN ETA GARAPEN URRITASUNA

HAUR HEZKUNTZA

FEVAS

LAGUNTZEN DU:

HEZKUNTZA INKLUSIORAKO

MATERIALEN GIDA:

ADIMEN ETA GARAPEN URRITASUNA

HAUR HEZKUNTZA

FEVAS

LAGUNTZEN DU:

FEVASek (Adimen Urritasuna dutenen aldeko elkarten Euskal Federazioa) egindako gida.

aurki**bidea**

AURKEZPENA	6
SARRERA	11
HELBURUAK	15
MARKO TEORIKOA	17
Inklusiorako eskubidea	18
Adimen Urritasuna	22
Autismo Espektroaren Nahasketak	28
TUTORETZAK	31
INFORMAZIO OSAGARRIA	37
HAUR HEZKUNTZA, JARDUERAK	40
1) Posterra	42
2) Denak berdinak al gara?	44
3) Denok behar dugu laguntza	48
4) Diferentzia bizi	52
5) Desberdintasunak elkartu egiten gaituzte	54
BESTE ZENBAIT MATERIAL	57

*Gure ikasgeletan adimen eta garapen urritasuna duten ikasleak ego-
tea ezinbesteko pausoa izan zen inklusiorako bidean. Baina FEVAS-
ek, adimen eta garapen urritasuna duten seme-alaben familiak
elkartzen dituen elkartze mugimendu bezala, lanean jarraitzeko
ardura dauka gaur egun ere gizartean benetako inklusioa ezinezko bilakatzen
duten oztopoak kentzen joatea.*

*Lan zaila da hori, inolako zalantzarik gabe. Horregatik FEVASen lehentasunezko
ekintzetako bat hezkuntza da. Ondorioz lan talde bat eratu dugu, elkarteetako
ordezkariak eta hezkuntza alorreko espezialistek osatua, ez ditzagun ahaztu adi-
men eta garapen urritasuna duten 1.300 ikasle horiek; haurrek eta gazteek etor-
kizun hobea izango dute hezkuntza komunitatea eta familiak elkarlanean aritzen
bagara eta norabide berean jarduten badugu.*

*Asko hitz egiten da adimen urritasuna duten pertsonak hezkuntza sisteman sar-
tzearen garrantziari buruz, izan ere justiziazkoa da, eta beraientzat oso ona,
baina oso gutxitan planteatzen da gai hori benetako interesa duen zerbait bezala,
ikasle guztientzat onuragarria eta aberasgarria izango den zerbait bezala; hala
ere, uste dugu ikasle guztiek dutela adimen urritasuna ezagutzeko eskubidea.*

*Gida honekin adimen urritasunaren ezagutza eskolako erkidegora hurbildu nahi
dugu, eta, horretarako, hezkuntzako etapa bakoitzeko ikasleei egokitutako in-
formazio garrantzitsua, edukiak eta egokitutako jarduerak bildu ditugu. Kontua
da aniztasuna arazo gisa hartu beharrean, guztien ikasketa aberastuko duen
errealitate gisa hartzea da. Horrela, guztion artean, ikasketekin zuzenean erla-
zionatutako alderdiez gain, elkartasunean, tolerantzian, enpatian eta bestee-
kiko, desberdinekiko, errespetuan oinarritutako jarreraren eta balioen sustapenean oina-
rritutako kultura bultzatuko duen eskola lortu ahal izango dugu; sentsibilizatuko
duen eta adimen urritasuna duten pertsonen beste era batera begiratzen eraku-
tsiko duen eskola. Hori da gure helburua.*

*FEVASen badakigu, horrela egiaztatu ahal izan dugulako sarri askotan, irakasleak
direla gurekin egunero borrokan ari direnak inklusioa lortu ahal izateko. Horre-
gatik zuen ikasgeletan eta taldeetan gida hau erabiltzeko gonbidapena luzatzen
dizuegu. Guk, behar duzuen laguntza guztia emango dizuegu. Hor duzue.*

Juan Cid, FEVASeko presidentea

Adimen Urritasuna duten Pertsonen aldeko Elkarteen Euskal Federazioak (FEVAS), Euskadiko Autonomia Erkidegoan adimen urritasuna duten pertsonen zerbitzuak eskaintzen dizkieten familien elkarteak biltzen ditu. 11 erakunde eratzten dute eta, ondorioz, alor honetako Euskadiko antolakuntza sare garrantzitsua da.

FEVASek zerbitzuak eskaintzen dizkie bere kide diren erakundeei, eta beraien jarduerak koordinatzen ditu, talde osoaren interesei dagozkien gaitan ekintzarako irizpideak bateratuz. Euskal Federazio honen helburu nagusietakoa gizartea sentsibilizatzea eta gizarte politiketan eragina izatea da.

ERAKUNDE ELKARTUAK:

FEVAS zifratan

Adimen urritasuna duten **9.100** pertsona
1.160 profesional **7.900** familia **800** bolondres
 Lan hastapeneko **2** zentro **3.000** erabiltzaile Aisia zerbitzuetan

Arreta Goiztiarreko **3** zentro Eguneko arretarako **37** zentro
 Hezkuntza bereziko **2** Ikastetxe **69** Egoitza unitate
3 Babes zerbitzu Kontzertaturiko **47** Hezkuntza Unitate

Aniztasuna ez da
ikusten gainditu
beharreko arazo gisa,
guztien ikasketari
laguntzeko baliabide
aberasgarri gisa
baizik

(Booth, Ainscow, Black-Hawkins, Vaughn eta Show)

SA-
rrera

Hezkuntza Inklusiorako
Hezkuntzako Materialak

Orain arte askotan esan da oso garrantzitsua dela urritasuna duten ikasleak beste guztien munduan aritzea, ikasgeletako bizitzako parte izan daitezen eta gizarte harremanak eta erabateko garapena indartuko duen hezkuntzako partaide izan daitezen... Ardura horiek, gehien bat, ikasgelan urritasuna duen ikasleren bat duten irakasleek izan dituzte. Hala ere, oso gutxitan egin da gai horri buruzko gogoeta urritasunik duen ikaslerik ez zegoen ikasgelatan.

Hori dela eta, Adimen Urritasuna duten Pertsonen aldeko Elkarteen Euskal Federazioak (FEVAS) erabateko konpromisoa hartu du eskola inklusibo modeloaren garapenarekin. **Funtsezkoa da irakasleek konturatzeko zein garrantzitsua den aniztasuna, desberdintasuna eta urritasuna beraien eguneroko irakaskuntza jardunean sartzea.** Alor horretan aurre egin

ahal izateko, eman beharreko laguntza emango duten eta irakasleentzat erabilgarri izango diren materialak sortu ditugu, urritasunaren errealitatea barne izango duen hezkuntza sistemaren eraikuntzan aurrera egiten lagungarri izan daitezten.

“Desberdintasunean” hezteak ezagutzea eta onartzea da, eta inoiz ez ezkutatzea. Ezkutatzen bada baztertu egiten da.

Irakasleei, **jardunbide inklusiboak martxan jartzea erraztuko dieten gakoak eman nahi dizkiegu, adimen eta garapen urritasunari buruzko oinarritzko edukiak eskainiz. Halaber, hezkuntzako etapatan zehar,** ikasleak sentibilizatzen eta desberdintasunean eta urritasunaren ezagutzan, ulerpenean eta onarpenean hezten lagunduko duten hainbat baliabide aurkezten ditugu. Laburbilduz, balioetan oinarritutako hezkuntzaren inguruko kontzientziaioa sustatuko duten oinarritzko ezagutzak eta ikasgelako proposamenak.

Beste alde batetik, ikusten dugu beharrezkoa dela hezkuntzako inklusioa ikasle guztiek urritasunaren inguruan ikasteko duten aukera gisa lantzea, horrela desberdinak diren pertsonetikiko errespetua eskuratzeko edo garatzeko. Ezin dugu ahaztu ikasleek “urritasunari buruz jakiteko” eskubidea dutela, eta irakasleen ardura dela kontzientziaio horretan laguntzea.

Hezkuntzako komunitate osoak ezagutu behar duen errealitatea da. **Agente guztiak estrategia egokiak garatu behar dituzte hezkuntza sistema gero eta inklusiboa izan dadin.**

Urritasunaren inguruan sentibilizatzeko eta urritasun hori ulertzeko lan pedagogikoa aurrera eramateko eta adimen urritasuna duten pertsonekin elkarbizitzeko balio egokiak ezartzeko, hezkuntzako etapa bakoitzera egokitutako materialak proposatzen ditugu. Azken helburua elkarbizitzara heltzea da, **pertsona bakoitza den bezala aitortu behar dela ulertuz, eta ez izan nahiko lukeen bezala.**

“Haur guztientzat eta haien desberdintasun guztientzat toki izango duten eta horiek errespetatuko dituzten ikasgelak sortzea denbora asko eskatzen duen erronka da... Aurrera jarraitu behar dugu borrokan gure adierazpenekin, gure irakaskuntza lanarekin eta gure curriculumarekin, inklusioa, justizia eta errespetua lortzeko ahaleginean”

(Stainback-Stainback, 1999)

IRAKASLE GUZTIARENTZAT

Hemen aurkezten ditugun materialak irakasle guztiei daude zuzenduta, **beren ikasgeletan adimen urritasuna duen ikaslerik izan edo ez.**

Merkatuan dauden hainbat material buruzko proposamenak biltzen eta eskaintzen dira; guztiak ere bilaketa eta azterketa sakona egin ondoren aukeratu dira, eta ikasgelan erraz eta uneoro erabili daitezke.

Jarduera bakoitza, bere materialekin, hezkuntzako etapetan (haur hezkuntza, lehen hezkuntza eta bigarren hezkuntza) pentsatuz orientatu eta diseinatu da; hori dela eta, etapa bakoitzerako jarduera egokienak ere adierazten ditugu.

Etapak bakoitzean honako hau biltzen da:

- **Sentsibilizazio kartelak.**
- **Ipuinen, irakurketen proposamenak, bakoitza bere jarduerekin.**
- **Jolasak.**
- **Ikus-entzunezko euskarrian dauden materialak, filmak eta antzezlanak, ikusteko eta aztertzeko.**
- **Hala irizten badiote tutoreek garatu ditzaketen proposamenak.**

HEL- buruak

HELBURUAK

Materialen erabilerarekin bilatzen ditugun helburuak honako hauek dira:

• Bermatzea

Ikasleak, eskolako prozesu osoan, adimen edo garapen urritasuna duten ikaskideei buruzko informazio egokia eta egokitua izan dezan bermatzea.

• Heztea

Adimen edo garapen urritasuna duten pertsonetik jarraera positiboetan heztea (errespetua, tratu egokia eta elkarrekiko laguntza, etab.).

Tutoretzak lantzean honako hau bilatzen da:

- ▶ **Sentsibilizatzea** Gizakien arteko desberdintasunen inguruan.
- ▶ **Sentsibilizatzea** “Ikusten diren urritasunen” inguruan.
- ▶ **Sentsibilizatzea** Urritasunen inguruan haien sintomen arabera (adibidez, jokaera, komunikazioa...).
- ▶ **Planifikatzea** Etapa bakoitzerako egokiak diren jarduerak planifikatzea eta burutzea, era egituratuan eta eduki argiekin.
- ▶ **Implikatzea** Ikasleak jardueraren burutzapenean.
- ▶ **Akordioetara eta jardunbide adostuetara** heltzea.

MARKO teorikoa

INKLUSIORAKO ESKUBIDEA

Inklusioa, beste ezer baino gehiago, eskubidea da, baina argi dago oso kontzeptu zabala dela, eta argitu behar da. Definizio bat baino gehiago bildu eta kontuan har dezakegu, Pattersonena, adibidez: **“Norbanako bakoitzak bere balioa duela eta taldeko kide dela uste izatean oinarritutako bizitzeko modu bat da, elkarrekin bizitzeko era. Inklusioan oinarritutako eskola ikasle guztiak barne, partaide, sentituko diren eskola izango da”**. Horrek esan nahi du ikasle guztiak onartuak izan behar direla, bakoitzari bere berezitasuna aitortu behar zaiola, baloratu egingo direla, eta guztiek ere eskolan parte hartuko dutela, bakoitza bere gaitasunen arabera. Esan dugun bezala, FEVA Sen helburua, irakaskuntzari dagokionez, eskola inklusiboa da.

Eskola inklusiboa honela ulertu behar da:

- ▶ Ikasketarako eta parte hartzeko oztopoak identifikatzen dituen, ondoren murrizteko, eta, halaber bi prozesu horiek bultzatzeko baliabideak indartzen dituen.
- ▶ Ikasleen beharretan zentratzeaz gain, **eskolako testuinguruaren planteamenduei buruzko gogoeta** egiten duena.
- ▶ Ikasle guztiei, aurrera egiteko **hezkuntza alorreko aukerak eta laguntzak** ematen dizkiena.
- ▶ Ikasle guztiak ahalik eta irakaskuntza indibidualizatuenean parte har dezaten **prestatzen dituen ikasketak giroa** eskaintzen duena.
- ▶ **Aniztasuna arazo gisa ikusi beharrean** guztiontzat aberastasun gisa erakusten duena.
- ▶ Hezkuntzako Erkidegoak bere hartzen dituen **balio inklusiboak garatzen dituen**.
- ▶ **Desberdintasunean hezten duena**, bakoitzaren berezitasuna ezagutaraziz.
- ▶ **Aniztasunaren errespetuan, aitorenean eta balioan hezten duena**.

Ikuspegi inklusiboak **aniztasuna irakaskuntza-ikasketa prozesua aberastuko duen elementu gisa** eta, ondorioz, giza garapena bultzatuko duen elementu gisa, baloratzea bilatzen du. Inklusioak **etengabeko hobekuntza prozesuarekin konpromisoa eta jarrera eskatzen du**; hezkuntzako kulturak, politikak eta jardunbideak aztertzeke eta horien gainean gogoeta egiteko eta oztopoak eta hobetu beharreko alorrak identifikatzeko esfortzua eskatzen du. Inklusioan aurrera egitea errespetu, tolerantzia eta elkartasun jarreretan aurrera egitea da; balioetan hezte da, baina balioak, erakustez gain, bizi egiten dira; elkarrekin biziz elkarrekin bizitzen ikastea da.

Helburu horiek errealitate bilakatzeko, eta desio onetan gera ez daitezen, beharrezkoa da Hezkuntza Erkidegoko agente guztiak informatzea, sensibilizatzea eta mentalizatzea, baita ikasleak ere; oso garrantzitsua da aniztasun hori ezagutzeko eta ulertzeko aukera izatea.

Hori dela eta, oso garrantzitsua da irakasleek desberdintasunean hezteko erantzukizuna beren gain hartzea. **“Desber-**

dintasunek ikasteko aukera handiak eskaintzen dituzte. Desberdintasunak baliabide doakoa, ugaria eta berriztagarria dira”. (*Robert Barth 1990, Stainback eta Stainback-etik hartua, 2004, 26. orr.*)

Horrela, aniztasuna elkarrekintzak eta ikasketak aberasteko aukera gisa onartu ahal izango da. Beharrezkoa da “desberdintasuna sozializatzea”, informazioan eta elkarrekintzarako adibide egokietan oinarrituz.

“Ikasgelan denok nolabait desberdinak garela planteatzea, denak berdinak garela, “Kepa” izan ezik, planteatzea baino askoz ere aukera aberasgarriagoa da”.

(*Parrilla, 2005, 121. orr.*)

Helburua ez da urritasuna ulertzea soilik, beste pauso bat eman behar da: urritasuna duten pertsonetikiko balio positiboak garatzea. Urritasuna duten pertsonak humanizatu, errespetatu eta dignifikatu dituzten balioak; tolerantzia, elkartasuna, errespetua eta inklusioa bultzatuko duten balioak.

Zalantzarik gabe, ikasle guztiei desberdintasunari buruzko informazioa ematea eta gai hori lantzea, eguneroko jardunaren bidez urritasuna duten pertsonekin nola aritu erakustea, oso lagungarri izango da elkarbizitza sustatzeko, enpatia –besteen tokian jartzeko eta besteak sentitzen duena sentitzeko gaitasuna– garatzeko, pertsonak hobeto onartzeko eta, azken finean, urritasuna duen edozein pertsonaren bazterketa saihestuko du.

Haurtzarotik balioetan heztea oso garrantzitsua da helburu horiek lortu ahal izateko. Horrela, desberdintasunen irakaskuntza-ikasketa prozesua sustatzeko lana egiteko orduan irakasleentzat lagungarri izango diren orientabideak eman nahi dizkiegu.

“Aniztasunaz hitz egiteak berdintasunez hitz egitera garamatza. Aniztasuna gizakiari loturik dagoen berdintasunaren adierazpen jakin bat baino ez da”.

(Parrilla 2003; 98.orr.)

FEVASen HEZKUNTZA INKLUSIBOAREN aldeko apustua egiten dugu, hau da, guztiontzako eskola, pertsona guztiak bere izango dituen eskola, pertsona horiek era batekoak edo besteakoak izanik ere. Ikasgela eta eskola inklusiboak sortzen baditugu, desberdintasunak errespetatu dituzten eta desberdin ikusten dena baztertuko ez duten **gizarte inklusiboak lor ditzakegu. Aniztasuna aberastasunerako benetako balio gisa hartu behar da.**

Onartu behar dugu inklusioa prozesu bat dela izan ere eskolak aniztasunari erantzuteko erarik egokienak bilatu behar baititu. Horretarako estilo profesionala beharko da, irakasleek adimen urritasuna duten pertsonetikiko jarrera eta ekintza positiboak sor ditzaten; beharrezkoak dira **beraien inklusio jardunbideei buruzko gogoeta egingo duten eta aurrera egiteko helburuak ezarriko dituzten profesionalak.**

“Esperientziarengatik badakigu posible dela ikasle guztiak ikasgeletan izatea, baldin eta hezitzaileek horiek hartzeko, adiskidetasuna sustatzeko, curriculum egokitzeko eta praktikak graduatzeko esfortzua egiten badute. Hala ere, erabateko inklusioa ez da beti erraza izaten. Ondorioz, beharrezkoa da helduek haurra baztertzearen bide erraza ez hartzea, gizarte inklusio egokia lortzeko soluzioak bilatzea baizik”

(Stainback eta Stainback, 1999, Parrillatik hartuta, 2005, 115. orr.)

ADIMEN URRITASUNA

Azken bi hamarkadatan aldaketa handia ikusi dugu urritasuna ulertzeko eran. Laguntzan eta gaitasun funtzionalen berreskuratzean zentratutako betidaniko planteamenduen orde, urritasuna duten pertsonak bizitzako alor guztietan parte har dezaten, aukera berdintasuna saihesten duten oztopoak identifikatzean eta kentzean oinarritutako beste planteamendu batzuk ezarri dira.

Uste dugu gure gizartea antolatzeko modua aldatzen badugu, urritasuna duten pertsonak aurkitzen dituzten oztopoak asko murriztu daitezkeela, kasu askotan desagertu ere egin daitezkeela. Gaur egun inklusioa bultzatzen da, mugatuagoa den egokitzenaren helburuaren gaineratik, hori baita urritasuna duten pertsonak gizarteratzeko eta gizarte aktiboan parte hartzeko aukera ematen duen faktore nagusia.

Urritasunaren eta Osasunaren Nazioarteko Sailkapenaren (CIF, OME-ak 2001ean onetsia) arabera, urritasuna duen pertsona, zenbait faktore elkarrekin aritzen diren in-

guruan dago. Faktore horiek funtsezkoak izan daitezke aukera berdintasun egoera edo bazterketa egoera izateko. Sistema horren eraketa zehatza egin ahal izateko beharrezkoa izango da faktore horiek identifikatzea, haien jokaera aztertzea eta pertsonarekiko berdintasuna edo bazterketa lortzeko orduan duten eragina ikustea.

“Gure gizartea antolatzeko modua aldatzen badugu, urritasuna duten pertsonak aurkitzen dituzten oztopoak asko murriztu daitezkeela, kasu askotan desagertu ere egin daitezkeela”

CIF 2001ak bi azpi-talde nagusitan antolatzen du informazioa:

1. FUNTZIONAMENDUA ETA URRITASUNA

1 a) Funtzionamendua:

Norbanako baten elkarrekintzaren (“osausun baldintza” batekin) eta testuinguruko faktoreen alderdi positiboak adierazten ditu. Bertan sartzen dira Gorputzaren Funtzioak, Gorputzaren Egiturak, Jarduerak eta Parte hartzea.

1 b) Urritasuna:

Norbanako baten elkarrekintzaren (“osausun baldintza” batekin) eta testuinguruko faktoreen alderdi negatiboak adierazten ditu. Bertan sartzen dira Gorputzaren Funtzioen eta Gorputzaren Egituren gabeziak, Jardueran dauden mugak eta Parte hartzeko zailtasunak.

2. TESTUINGURUKO FAKTOREAK

Norbanako baten bizitzaren eta bizimoduaren oinarria dira. Bertan Ingurumenearekin eta Pertsonarekin erlazionatutako faktoreek dute eragina.

Adimen Urritasunari buruzko Elkarte Amerikarrak (AAIDD) honela definitzen du adimen urritasuna: "adimen funtzionamenduan zein egokitze jokaeran, egokitze gaitasun kontzeptuzkoetan, sozialetan eta praktikoetan adierazitakoan, muga esanguratsuak dituen urritasuna. Urritasun hori 18 urte bete aurretik sortzen da"

(Luckasson eta cols)

Definizio hori abiapuntutzat hartuta, **pertsona batek adimen urritasuna izan dezan hiru irizpide bete behar ditu:**

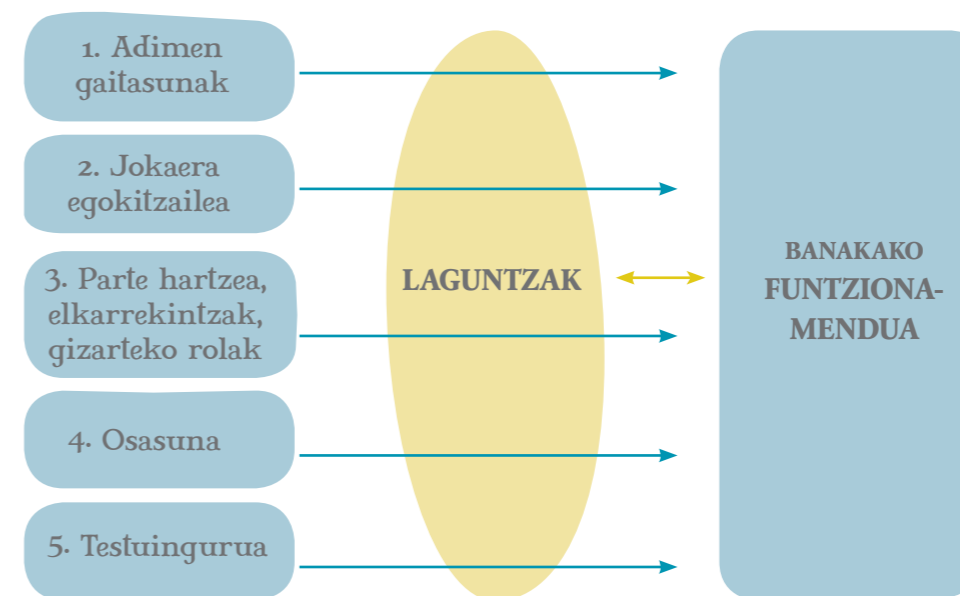
- Muga esanguratsuak adimen funtzionamenduan.
- Muga esanguratsuak egokitze jokaeran.
- Urritasuna 18 urte bete aurretik agertzea.

AAIDD-aren iritziz, **BOST PREMI-SA** hartu behar dira kontuan definizioa aplikatu ahal izateko:

- Funtzionamenduan ematen diren mugak, adin eta kultura berekoen erkidegoko giro tipikoen testuinguruarekin erlazionatuz hartu behar dira kontuan.
- Baliozko ebaluazioak kontuan izan behar ditu kultur eta hizkuntz aniztasuna, bai eta komunikazioarekin eta zentzumenekin, trebezia motoreekin eta jokaerarekin erlasionaturiko desberdintasunak ere.
- Mugak, sarri askotan, bat datoz norbako baten gaitasunekin.
- Mugak deskribatzeko orduan xede garrantzitsua da beharrezko laguntzen profila garatzea.
- Eman beharreko laguntzak denbora luzean ematen badira, kasu gehienetan urritasuna duen pertsonaren bizitza funtzionamenduak hobera egingo du.

Beraz, eredu teorikoa aldatu egiten da aurreko definizioekin alderatuz. **Norbanako baten adimen mugak ez dira nahiko norbait adimen urritasun gisa baloratzeko. Kontuan izan behar da pertsonaren eta inguruaren arteko elkarrekintza.** Inguruari garrantzia ematearen ikuspegi hori da, baita ere, 1978an Warnock txostenak hartu zuena, hezkuntza, behar berezien kontzeptuan sartzean eta behar horien alderdi erlatiboa eta interaktiboa azpimarratzean.

AAIDD-ak kontuan hartzen duen adimen urritasunaren eredu teorikoa honako hau da:

Dimentsio bakoitzeko garrantzitsuen laburbilduz:

1. Adimen gaitasunak:

Adimena gaitasun orokor gisa hartzen da, eta haren barruan sartzen dira arrazoiketa, plangintza, arazoen konponketa, kontzeptu abstraktuen pentsamendua, ideia konplexuen ulerpena, azkartasunez ikastea eta esperientziatik ikastea.

2. Jokaera moldatzailea:

Pertsonak, beraien eguneroko bizitzan funtzionatzeko ikasi dituzten gaitasun kontzeptuzkoen, sozialen eta praktikoen multzoa da.

Kontzeptuzko trebeziak, trebezia sozialen eta praktikoen ADIBIDEAK:

A. Kontzeptuzkoak

- ➔ Hizkuntza (hartzailea eta adierazlea)
- ➔ Irakurketa eta idazketa
- ➔ Diruarekin erlazio-tutako kontzeptuak
- ➔ Zer egin nahi duten jakitea

B. Sozialak

- ➔ Interpertsonala
- ➔ Erantzukizuna
- ➔ Autoestimua
- ➔ Sineskortasuna (engainatua edo manipulatu izateko aukera)
- ➔ Xalotasuna
- ➔ Arauak jarraitzea
- ➔ Legeak betetzea
- ➔ Biktimizazioa saihestea

C. Praktikoak

⇒ **Eguneroko bizitzako jarduerak**
Jatea, transferentzia / mugikortasuna, garbitzea, janztea

- ➔ **Eguneroko bizitzako jarduera instrumentalak**
Janariak prestatzea, etxea garbitzea, garraioa, botikak hartzea, dirua erabiltzea, telefonoa erabiltzea
- ➔ **Lanbide hastapeneko trebeziak**
- ➔ **Inguru osasungarria izatea**

3. Parte hartzea, interakzioak eta gizarte rola:

Dimentsio honek, norbanakoak erkidegoan duen parte hartzea eta bertan betetzen duen tokia ebaluatzen du.

4. Osasuna (fisikoa, burukoa, etiologia):

Osasunaren Mundu erakundeak emandako definizioa kontuan izanik, erabateko ongizate fisikoa, burukoa eta soziala dela ulertzen da.

5. Testuingurua (giroak eta kultura):

Dimentsio honek, urritasuna duen pertsonak egunero bizi dituen baldintzak deskribatzen ditu. Gutxienez hiru maila biltzen dituen Bronfenbrenner-en eredu ekologikoan oinarritzen da:

- **Mikrosistema:** hurbileko inguru soziala, pertsona, familia eta inguruko beste zenbait pertsona barne.
- **Mesosistema:** auzokideak, erkidegoa eta hezkuntza edo laguntza zerbitzuak eskaintzen dituzten elkarteak.
- **Makrosistema:** kultur patroia orokorrak, gizarteak, herrialdea edo eragin sozio-politikoak.

“Inguru erabilerrazek egokitza-pena eta diseinua ezinbestekoa da adimen urritasuna duten pertsonen funtzionamendua hobetzeko”

Kontzeptu berri horretan, bere gaitasunetan muga jakin batzuk dituen pertsonaren funtzionamenduan inguruak duen garrantzia aitortzen da. Hau da, **atzerapena ez dago pertsonan edo inguruan, baizik eta pertsonak, bere inguruan aritzeko dituen gaitasunen ondoriozko funtzionamenduan.**

Pertsonen gaitasunak genetikoki markaturik datoz, baina gaitasun horiek garatzea ez da genetikaren kontu soila: testuinguruak ere badu eragina. Beraz, ingurua lagungarria edo ez hain lagungarria izan daiteke. Inguru erabilerrazek egokitza-pena eta diseinua ezinbestekoa da adimen urritasuna duten pertsonen funtzionamendua hobetzeko.

Garrantzitsuenak, pertsona urritasunaren gaitetik dagoela ulertzea da; beste ezer baino lehen pertsona bat ikusi behar dugu, bere eskubideak onartu eta garapenerako aukerak eskaini.

AUTISMOAREN ESPEKTROAREN NAHASKETAK (TEA)

TEA hitzak dimentsio desberdinen jarraipena azpimarratzen du, kategoria bakarra kontuan hartu beharrean. **TEA duten pertsonengan era kualitatiboan aldatzen da gizarte elkarrekintzarako, komunikaziorako eta irudipenerako gaitasunen multzoa.** Ondoren laugarren faktorea ere sartu zen: jardueren eta interesen patroia errepikakorrak.

Horrek esan nahi du TEA duten baina oinarrizko sintoma anitzak dituzten pertsonak aurkituko ditugula:

“Nahasketa neuro-psikiatrikoak dira, mota askotako adierazpen klinikoak dituzte eta nerbio sistema zentralaren garapenerako faktore anitzeko disfuntzioen ondorio dira. Zergati organiko desberdinak dituen adierazpen kliniko espektro zabal horren ezaugarria zenbait funtzio fisiologikoren eta neuropsikologikoren ukipen nuklearra da”

(Autismo-Europa)

1. Elkarrekiko gizarte elkarrekintzaren garapenaren nahasketa

Pertsona batzuegan gizarte isolamendua ikusten dugu; beste batzuk pasibo egoten dira, besteenganako interes gutxi erakutsiz. Pertsona batzuek era arraroan ezar ditzakete gizarte harremanak. Orokorrean, gizartearen arauak ulertzeko eta emozioak, pentsamenduak eta interesak konpartitzeko zailtasunak izaten dituzte. Ez dituzte ulertzen esanahi bikoitza duten esaldiak, zailtasunak dituzte besteen intentzioez jabetzeko. Hori guztia dela eta, pertsona horientzat zaila izaten da gizarte harremanak ezartzea.

2. Ahozko komunikazioaren eta ahozkoa ez denaren nahasketa

Pertsona batzuek ez dute inolako hizkuntza motarik garatzen; beste batzuk sistema alternatiboak edo komunikazio handigarririk erabiliz komunikatzen dira.

Sarri askotan, beraien hizkuntz trebezien era eta edukia desberdinak izaten dira. Batzuek ekolalia izan ohi dute, hau da, hitzen edo esaldien errepikapena; inbertsio

pronominala eta hitzen asmakuntza.

Aurpegiko adierazpenak, jarrerak edo keinuak ulertzeko zailtasunak izan ohi dituzte; jokaera horiek gizarte elkarrekintza zailtzen dute. Ez dute hizkuntza erabiltzen esperientziak konpartitzeko. Zailtasunak dituzte elkarrizketa bat hasteko edo jarraitzeko; ez dituzte txantxak, ironia eta esanahi bikoitzak ulertzen.

3. Interesen eta jokaeren errepertorio mugatua

Pertsona gehienek ez dute ohiko simulazio, fikzio edo fantasia jolasa garatzen, eta horrek asmo mugatzen du besteen emozioak eta intentzioak ulertzeko gaitasuna. Oso zaila egiten zaie gertatu behar dena aurrez ikustea.

Jokaeraren patroiak errepikakorrak eta erri-tozkoak dira, eta ezohiko objektu bitxiak hurbileko izan ditzakete. Pertsona batzuek interes bereziak izaten dituzte. Horrez gain, ez ohiko sentsibilitatea erakusten dute sentimeneen estimuluen aurrean. Mugimendu estereotipatuak izaten dituzte: hegaz egitearen itxura, eskuak igurztea, balantza egitea...

Marko teorikoa

Nahasketa horiez gain, TEA duten pertsonak loturiko bigarren mailako sintomak izaten dituzte. Ohikoenak honako hauek izaten dira: krisi epileptikoak, elikaduraren nahasketak, loaren nahasketak, inpulsibitatea, hiperaktibitatea, adimen urritasuna...

Autismoaren jatorria oso argi ez dagoen arren, jatorri biologikoa duen nahasketa dela uste da. Baron-Cohen eta Bolton-en arabera, zergati biologikoen artean faktore genetikoa, infekzio birikoak eta haurdunaldian edo erditzean gertaturiko zailtasunak daude; horietako edozeinek sor dezake TEA eragiten duen buru kalte arina. Zergati biologiko horiek ez dira haur guztiengan aurkitzen, eta horrek esan nahi du oraindik beste zenbait faktore biologiko aurkitu gabe daudela.

TEAk eragin handiagoa du gizonezkoen artean (hiru bider gehiago ematen da gizonezkoen artean emakumezkoen artean baino), baina emakumeek pronostiko larriagoa izaten dute. Ez dakigu zergatik dauden desberdintasun horiek gizonezkoen eta emakumezkoen artean.

Joaquín Fuentesen iritziz (Gipuzkoako Poliklinikako haur eta gazte psikiatria zerbitzuko burua), Euskadin 250 haurretatik 1ek TEA-ren bat erakusten du, kasu arinenetatik hasi eta larrienetaraino.

TU- toretzak

Ikasle talde bakoitzak, bere ezaugarriak eta beharrak ezagutzen dituen irakasle tutore bat du bere eskola bizitza osoan. Tutore horren lana ezinbesteko laguntza da ikasleentzako trebakuntza integralerako, izan ere, hezkuntzako etapa bakoitzean ezaugarri edo jokaera desberdinak dituen arren, beti ere ahalegina egingo baitu ikasgelan harmonia egon dadin helburuen, edukien eta taldearen sozializazio prozesuaren artean.

Gure iritziz tutoreen lana **prozesu jarraitua da eta ikasleei munduaz eta besteez duten ikuspegi propioa eraikitzen lagundu behar die**; horrek diziplina anitzeko jarduerak burutzea eskatzen du, izan ere, **tutoretzak hezkuntza ekintza eta irakas-kuntza lana osatzen baititu**.

UNESCO-ren aurrean aurkeztutako XXI. menderako hezkuntzari buruzko Nazioarteko Batzordearen txostenaren arabera “hezkuntza, bizitza osoan, lau zutabetan oinarritzen da: **ezagutzen ikasi, egiten ikasi, elkarrekin bizitzen ikasi eta izaten ikasi**”. Horretarako tutorearen lana funtsezkoa da; ikasleari laguntzen dio hezkuntza prozesu osoan, ezagutzaren eta ikasketaren aldeko jarrerak bultzatuz eta sormena, autonomia eta erantzukizuna sustatuz.

“Desberdintasuna ez da bakoitza den izaki errepikaezin horren adierazpen soila, kasu askotan, izatera heldu ahal izanaren, izateko aukera gehiago edo gutxiago izatearen eta gizarte, ekonomia eta kultura alorretako ondareetan parte hartzeko adierazpena ere bada”

(Gimeno Sacristán, 1999, López Melerotik hartua 2004, 69. orr.)

Tutoreak ikaslea bere ikasketa prozesuan bertan inbolukratzen du ikasgai bakoitzaren programan beren beregi biltzen ez diren trebatze eta heltze prozesuaren zenbait alderdi lantzen baititu. Horrela, **balioetan hezten du eta ikasleentzat eredu da, erreferente garrantzitsua**. Helduak beti dira funtsezko elementua; esaten eta egiten dutena, nola jokatzeko duten eta nola zuzentzen diren urritasuna duten pertsonengana, imitatzeko eredu izango dira ikasle guztientzat. Hau da, **haurrek helduengan ikusten dituzten jarre-
rek eta jokaerek zerikusi handia izango dute urritasuna duten pertsonen balioak ezartzeko orduan. Hori guztia “curriculum ezkutuaren” parte da**. Oso garrantzitsua da argi izatea eta ondorio hori ezagutzea, desberdintasuna onartuko, errespetatuko eta aitortuko duen eredu inklusiborantz aurrera egin ahal izateko.

Tutoretzak oso une egokia dira eskolako antolakuntzan pertsona eta gizarte mailako trebakuntza hedatuko duten zenbait gai lantzeko orduan. Hori dela eta, tutoretza lana, ongi planifikatuta baldin badago, oso erabilgarri izan daiteke ikasleak adimen edo/eta garapen urritasunaren inguruan sentsibilizatzeko.

Gure esperientziak erakutsi digu **irakasleek, gai jakin batzuen inguruan, adimen urritasunaren inguruan, adibidez, sentsibilizatu ahal izateko eta ideia garrantzitsuak transmititu ahal izateko, horrekin bat datozen sinesmenak eta jarrerak izan behar dituztela, seguru sentitzeaz gain.**

Horretan laguntzeko oinarritzko ezagutzak emango ditugu, eta baita ikasgela barruan erabili beharreko zenbait material, ikasleak sentsibilizatzeko eta beraien artean urritasuna duten pertsonetik jarraera positiboak sortzen laguntzeko.

Emaitzak lortzeko oso garrantzitsua da profesionalek adimen edo/eta garapen urritasuna duten pertsonengan sinestea eta eskolan elkarrekintzarako eredu positibo gisa agertzea, horrela urritasuna duten pertso-

Informazioaren eta sentsibilizazioaren bidez berezko laguntza sortuko dira ikasgelako ateak zeharkatzen dituzten eta adimen urritasuna duten pertsonentzat.

nak ulertzeko eta beraienganako ulermen eta arreta giroa sortzeko.

Hau da, **tutoretzak eguneroko jardunaren osagarria dira; ikasleak onespenerako prestatu ahal izateko, irakasleek aniztasuna eta urritasuna onartu behar dituzte.**

Ezinbestekoa da irakasleek ikasleak motibatzea besteak onar ditzaten. Beraz, desberdintasunak aurkitzen, ezagutzen eta errespetatzen lagundu beharko diete, gelan horretarako giro egokia ezarriz. Guztien errespetuan eta onarpenean hezi behar dituzte, elkarlanean eta elkarrekiko laguntzan eta erantzukizunean. Komenigarria da **informazioaren eta sentsibilizazioaren bitartez berezko laguntzak sortzea ikasgelako ateak zeharkatzen dituzten eta adimen urritasuna duten pertsonentzat.**

Adimen edo/eta garapen urritasuna duten pertsonak dauden ikasgeletako ikasleek ezagutzen dute zer den desberdintasuna, beraien ideiak sortu dituzte urritasuna duen pertsonarekin izandako esperientziaren arabera, helduei pertsona horiekin ikusten dieten jarreraren arabera eta beraien gurasoen eta inguruko iritzia kontuan izanik. Kasu horretan, ikasleek beraien informazioa jaso dute, eta beha-

rezkoa da irakasleek, tutoretzen bitartez, ikasleen iritzia ezagutzea, iritzi hori aztertzea eta egituratzea eta eman beharreko azalpenak ematea. **Garrantzitsua da, baita ere, familiari baimena eskatzea edozein ekintza edo jarduera burutu ahal izateko.**

Irakasleei ematen zaien laguntza osatzeko, **“sareko” lanaren** edo elkarlanaren ideia gomendatuko genuke. Kasu horretan, urritasuna duten pertsonak beraiak, auto-kudeatzaileen taldeen bitartez, une batzuetan tutoretzetan har dezakete parte, beraien esperientziak ezagutarazteko... Auto-kudeatzaileak, adimen urritasuna duten pertsona helduak dira, eta aldian behin beraien elkarteetan biltzen dira, komunikaziorako trebeziak jasotzeko, pertsona eta gizarte mailan autonomia handiagoa lortzeko eta beraien kabuz hitz egiteko eta erabakitzeke aukerak zabaltzeko. Horrez gain, beraien eguneroko bizitzan erabakiak hartzen eta pertsona eta hiritar gisa beraiei ere dagozkien gai praktikoen inguruan eztabaidatzen ere ikasten dute. Adimen urritasuna duten pertsonen elkarteetan oso ohikoa da talde horiek eratzea.

“Aniztasunaz hitz egiteak berdintasunez hitz egitera garamatza. Aniztasuna gizakiari loturik dagoen berdintasunaren adierazpen jakin bat baino ez da”.

(Parrilla, 2003:98).

INFOR-
MAZIO
Osagarria
Adimen urritasuna

ATAL HONETAN HAINBAT LIBURUREN ETA HAINBAT WEB GUNEREN ERREFERENTZIA SARTUKO DUGU, LAGUNGARRI IZAN DAITEZKEELAKO IRAKASLEEK ADIMEN URRITASUNARI ETA GARAPENAREN BESTE NAHASKETA BATZUEI BURUZ GEHIAGO JAKIN DEZATEN

Déjame que te hable de los niños y niñas con autismo de tu escuela. Hernández, J; Martín, A. y Ruíz, B. (2007). Madrid: Teleno Ediciones, S.L.

Liburu hori lagungarri izan daiteke autismoaren espektroko nahasketa duten ikasleen aurrean erantzun egokia emateko.

¡Mírame! Forma de ser. Forma de actuar. Alonso-García, J. (2005). Madrid: Cepe.

¡Escúchame! Relaciones sociales y comunicación. Alonso-García, J. (2005). Madrid: Cepe.

¡Atiéndeme! Ocio y aprendizajes. Alonso-García, J. (2005). Madrid: Cepe.

Andresen bitartez, garapenaren nahasketa jeneralizatua (GNG-TGD) diagnostikatu zaion kasu errealeran hurbiltzeko aukera emango diguten hiru liburu.

Actividad física adaptada: El juego y los alumnos con discapacidad. Ríos Hernández, M; Blanco Rodríguez, A; Bonany Jané, T. y Carol Gres, N. (2006). Barcelona: Paidotribo.

Liburu honetan zenbait sentsibilizazio jolas biltzen dira, aniztasunaren errespeturako bide gisa.

“Valora la diferencia” ikasgelatik urritasuna lantzeko prestatu den hezkuntza programa da. Jerezko Udalak, Omad bulegoaren (Oficina Municipal de Atención a la DISCAPACIDAD) bitartez, honako gune honetatik jaitsi daitezkeen programa hauek bultzatzen ditu:

<http://www.omad.jerez.es/index.php?id=11>

Oinarrizko premisa honako hau da:

- Bazterketa ezaren gehi ekintza positiboaren emaitza gizartratzea da.

Lan horiek lantzeko honako material hauek jaitsi daitezke:

- Hezitzailearen Gidaliburua - Guía del educador.

- Lehen Hezkuntzako Unitatea - Unidad Primaria.

- Bigarren Hezkuntzako Unitatea - Unidad Secundaria.

- Batxilergoko Unitatea - Unidad Bachillerato.

Jarduera gehienak gehiago zentratzen dira sentimen urritasunetan edo urritasun fisikoetan.

La discapacidad en el cine. Alegre de la Rosa, O.M. (2003). Barcelona. Ediciones Octaedro.

Liburu horrek Hezkuntza Bereziak zinean izan duen historia laburbiltzen digu. Filmak laukietan agertzen dira sailkatuta. Eta zinea irakaskuntzarako baliabidea dela kontuan izanik, liburua-aren amaieran zenbait gidoi ditugu, ikasleekin urritasunaren gaia landu ahal izateko.

Web gune interesgarriak:

FEVAS Adimen Urritasuna duten pertsonen aldeko Elkarte Euskal Federazioa.
www.fevas.org

FEAPS Confederación Española de Organizaciones a favor de las personas con discapacidad intelectual
www.feaps.org

Attem Asociación para el tratamiento de personas con alteraciones del desarrollo
www.attem.com

CERMI Comité Español de Representantes de personas con discapacidad
www.cermi.es

Confederación Autismo España
www.autismo.org.es/AE/default.htm

Creena Centro de Recursos de Educación Especial de Navarra. Departamento de Educación del Gobierno de Navarra
www.pnte.cfnavarra.es/creena/003Documentacion/Descargar.html

Discapnet El portal de la discapacidad
www.discapnet.es

Inico Instituto Universitario de Integración en la Comunidad
inico.usal.es

Junta de Andalucía Los trastornos generales del desarrollo. Una aproximación desde la práctica
www.juntadeandalucia.es/educacion/nav/contenido.jsp?pag=/Contenidos/PSE/orientacionyatenciondiversidad/educacionespecial/Publicaciones

Needirectorio. Recursos para la Atención a la Diversidad. Región de Murcia Consejería de Educación y Ciencia
www.needirectorio.murciadiversidad.org/

Real Patronato sobre Discapacidad
www.rpd.es

HAUR HEZKUNTZA

Haur hezkuntzako lana *helburu* nagusi batera dago zuzenduta:

Ikasleak kontzientziaztea, denak desberdinak garela ikus dezaten, eta badaudela laguntza behar duten haurrak.

Ikasgelan egiteko *bostjarduera* proposatzen ditugu; horretarako zenbait material aukeratu ditugu, horiek nola erabili azalduz. Horrez gain, ikasgelan erabili daitezkeen beste zenbait material kontsultatzeko gonbidapena luzatzen da.

Posterra

jarduera

Haur Hezkuntza

1 JARDUERA

Desberdintasunen inguruan sentsibilizatzeko posterra

Zuen esku ikasgelan jartzeko poster bat jarriko dugu. Posterra ikasturteko hainbat unetan erabili daiteke, taldearentzako interes gune gisa.

Jarduera honen helburua irudien bitartez sentsibilizatzea da. Ikasleek desberdintasunak identifikatzea eta ezagutzea eta informazioa izatea bilatzen da. Azpimarratu behar da pertsona batzuek zailtasunak dituztela, baina horrek ez duela esan nahi ez dutela eskolan egon behar; denak talde bateko kide gara eta haiek ere eskolan dauden haurrak dira.

Jarduera talde handian egin daiteke, alfombra gainean daudenean, edo talde txikietan, bestela. Irudien laguntzaz desberdintasunak azalduko dira, eta baita eman dezakegun

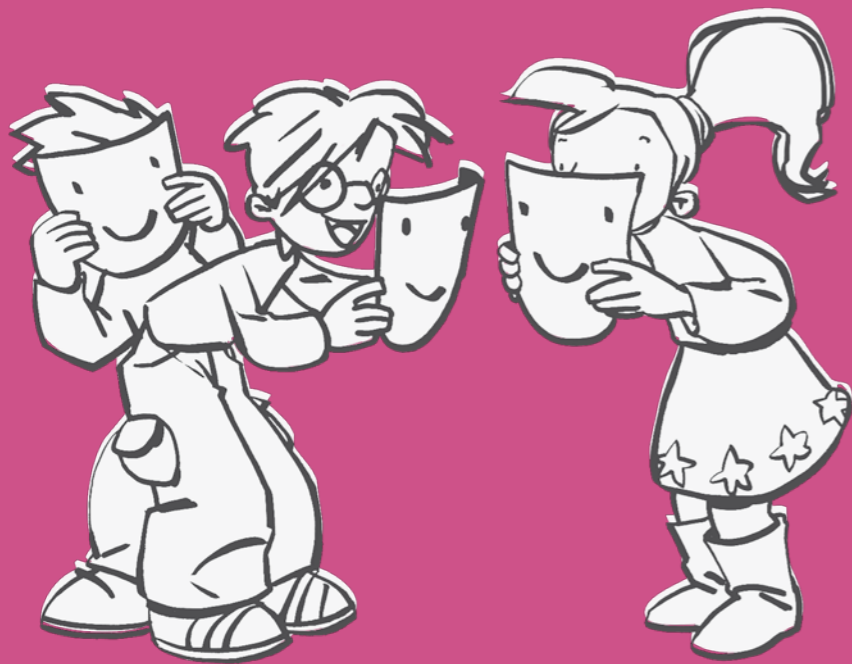
laguntza mota. Pertsonen arteko desberdintasunak ugariak izan daitezke: batzuek sentimen zailtasunak dituzte, beste batzuek oinez ibiltzeko zailtasunak, beste batzuek gauzak ulertzeko, beste batzuek hitz egiteko, beste batzuek gauzak egiten zentratzeko, beste zenbaitek jolasteko... Bakoitzari era batean lagundu diezaiokegu, eta gure laguntzarekin hobeto egongo dira.

Beste zenbait iradokizun:

Guztion artean egin panel bat kartulina batzuetan; ikasleek desberdinak diren pertsonak agertzen diren irudiak bilatu beharko dituzte, ondoren ebakitzeko eta itsasteko.

Denak berdina al gara?

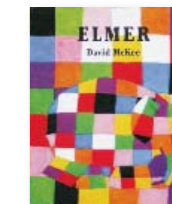

2 jarduera

Haur Hezkuntza

2 JARDUERA

Denak berdina al gara?

Haurrentzako ipuinen bitartez desberdintasunerantz sensibilizatu dezakegu. Komenigarria da jarduera horretaz baliatzea, ikasleek ikus dezaten “desberdina” izatea ez dela inor baino gutxiago izatea.

Material gomendatua: **Elmer**
McKee, D. (2006),
Bartzelona: Beascoa.

Adin gomendatua: 3 urtetik aurrera.

Elmerren istorioa kontatzen da. Elmer koloretako elefantea da, gainerako elefanteen desberdina, besteak grisak baitira. Ikasgelan izan dezakegun ipuin bilduma da, eta ikasgelako lan materialaren barruan ere sar dezakegu.

Ipuinaren laburpena:

Elefante talde batean badira gazteak, zaharrak, altuak, potoloak edo argalak. Denak desberdinak dira, baina kolore bera dute, grisa, denak

Elmerrek izan ezik, izan ere, Elmer koloretako elefantea baita. Gehienetan besteek barre egiten zuten Elmerrekin, baina nekatuta zegoen desberdina izateaz eta, ondorioz, egun batean taldea utzi zuen. Oihanean, beste animaliekin gurutzatzean, denek agur egiten zioten. Elefante koloreko baiez betetako zuhaixka aurkitu eta gorputza igurtzi zuen, bere gorputz osoa gris geratu arte, baienez zukuaren eraginez. Bere taldera itzultzeko bidean animalia guztiek “egunon elefante jauna” esaten zioten Elmerri, inork ez zekien Elmer zenik. Taldean ere inork ez zen konturatu Elmer heldu zenik, beste elefanteei txantxak egiten hasi zen arte, denak oso serio ikusten zituelako. Denak barrez hasi ziren. Euria hasi zuen, eta euriak berriro ere Elmerren benetako koloreak atera zituen. Azkenean, urtero jai bat egitea erabaki zuten, Elmerren eguna ospatzeko. Egun horretan elefante guztiek kolorez margotzen dute beraien gorputza, denek Elmerrek izan ezik, Elmerrek bere gorputza grisez margotzen du eta.

JARDUERAK

Ipuina kontatu ondoren honako jarduera hauek iradokitzen dira:

1. Egin gogoeta honako gai hauei buruz:

▫ *Zergatik utzi zuen Elmerrek bere elefante taldea?*

Elmer gainerakoen desberdin sentitzen zelako.

▫ *Elmer taldera itzuli zenean, ezagutu al zuten?*

Inork ez zuen ezagutu, ez baitzuen bera ematen, gainerako elefante guztien kolore gris bera zuelako.

▫ *Bere itxuraz gain, zein beste ezaugarri berezi du Elmerrek?*

Besteei barre eragiten die, bere txantxekin.

▫ *Nolakoa da Elmerren egunaren ospakizuna eta zergatik ospatzen da?*

Elefanteak kolorez margotzen dira, eta Elmer gris elefante kolorez margotzen da. Bere gorputza gainerako elefanteek zuten gris kolorez margotuz egun batean Elmerrek bere taldeari txantxa egin ziola ospatzen da.

▫ *Elmerren lagun izan nabiko zenuke?*

Marrastu nolakoa izango litzatekeen egun bat Elmerrekin.

2. Ikasleek azal dezatela zer gertatzen den ipuinean.

3. Ikasle bakoitzak Elmer marraz dezala, eta denbora batez ikasgelako “maskota” izan dadila.

4. Ikasleek beste pertsonaia batzuk bila ditzatela etxean dituzten edo liburategian irakurtzen dituzten ipuinetan. Elmer bezala, desberdin sentitzen diren pertsonaia izan beharko dira.

5. Ikasleek Elmerren istorio berriak asma ditzatela.

Jardueraren
Ondorioa

Badira, Elmer bezala, besteen desberdin senti daitezkeen pertsonak, baina lagunak dira eta garrantzitsuak dira.

BESTE AHOLKU BATZUK:

Klik gunean, gainera, **“Aprendiendo a leer con Elmer”** bezalako jarduerak daude, kontuan hartzeko modukoak, Lehen Hezkuntzan batez ere. Egilea Remedios de Cabo Laso da. (http://clic.xtec.net/db/act_es.jsp?id=2051)

Elmerri buruz Mckee-k idatzitako istorio gehiago ere badaude:

- *“El baño de Elmer”*.
- *“El chapuzón de Elmer”*.
- *“Elmer en la nieve”*.
- *“Elmer en zancos”*.
- *“Elmer juega al escondite”*.
- *“Elmer y el abuelo Eldo”*.
- *“Elmer y el clima”...*

Denok behar dugu laguntza

3

Jarduera

Haur Hezkuntza

3 JARDUERA

Denok behar dugu laguntza

Taldea kontzientziatu behar dugu, denok behar dugu laguntza zerbait egiteko.

Material gomendatua:

La tortuga Marian.

Taboada, A. (2008). Madril: Ediciones SM.

Adin gomendatua: 3 urtetik aurrera.

► **Ipuinaren argumentua:**

Marian dortokak irakurtzeko eta idazteko zailtasunak ditu. Bere ikaskideek lagundu egiten diote. Bere urtegunean, guztien artean hegoak oparitzen dizkiote, ahal duen lekuraino hegaz egin dezan.

Ipuin honetan Down sindromea era ez zuzenean lantzen da, ikastea gainerakoei baino gehiago kostatzen zaion dortoka baten bitartez. Amaieran, Down sindromea duten haurrei buruzko zenbait testutxo daude. Ipuin hori astebeteko epean landu daiteke, egun bakoitzean zenbait orrialde irakurriz. Estrategia hori lagungarri izan daiteke arretari eusteko eta ulermena hobetzeko.

JARDUERAK**Ipuina irakurri ondoren egin daitezkeen galderak:**

▫ *Zuen ustez Marian dortoka ikasteko gai al da?*

Bai, Down sindromea (adimen urritasuna eta garapenaren beste nahasketa batzuk) duten hurrekin gertatzen den bezala, Marian dortokak ikas dezake, laguntza eta denbora gehiago behar badu ere.

▫ *Zer egiten du okilak Marian dortokarekin?*

Bere ondoan eseri eta hizkiak ikasten laguntzen dio.

▫ *Nola tratatzen dute eskolan Marian dortoka?*

Onartu egiten dute, beste ikasle bat da.

▫ *Zure ustez zergatik oparitzen dizkiote hegalek?*

Gauza guztietan (irakurketan, idazketan...) ahal duen lekuraino hel dadin.

▫ *Nahiko zenuke Marian dortokak bere urtegun jaira gonbidatzea? Erantzuna baiezkoa baldin bada, marraztu urtegun jai hori*

Marraztu ondoren esan behar da ez daudela berdinak diren bi izaki, guztiak bakarrak eta desberdinak garela.

Pertsona batzuek, Marian dortokari gertatzen zaion bezala, denbora gehiago behar dute ikasteko, kostatu egiten zaie eta zailagoa da. Oso garrantzitsua da guztion artean eman diezaiekegun laguntza, ahal duten lekuraino hel daitezen. Haur bakoitzak identifikatu behar du zein laguntza behar duen.

Diferentzia bizi

Haur Hezkuntza

4 JARDUERA

Diferentzia bizi

Jarduera honekin hurrek zailtasunak esperimentatzea eta bizitzea bilatzen da.

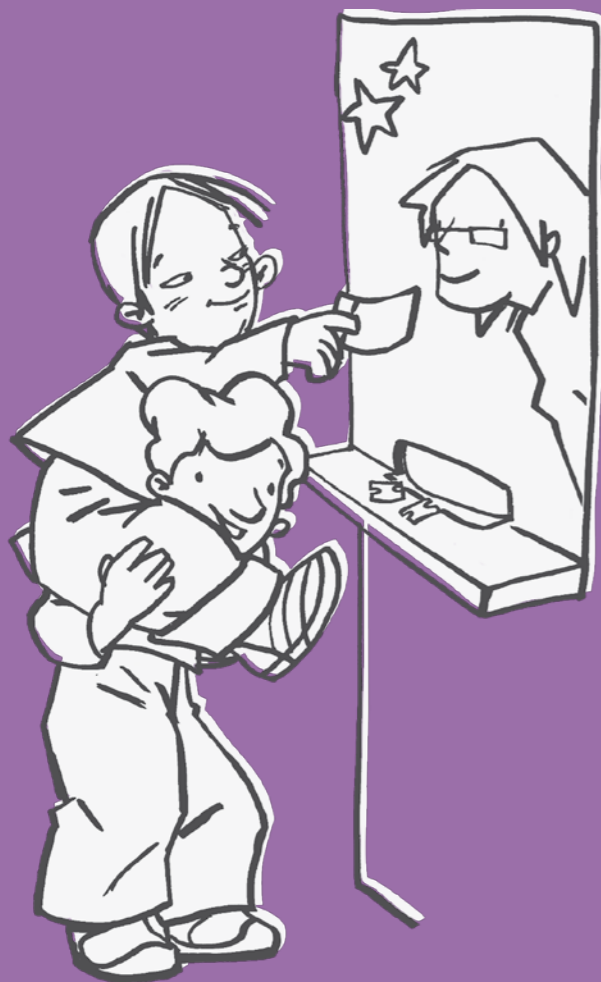
Adibidez, zirkuitu bat antola daiteke, eta bertan ikasleek oilo itsuaren jolasera jolas dezakete, ikaskideren bati begiak estaliz, keinuen bidez komunikatzen ahalegindu daitezke, hanka bakar baten gainean edo gurpildun aulki batean toki batetik bestera joan, zenbait objektu esku bakarrarekin hartu...

Diferentzia, desberdintasuna, sentitu

Desberdintasunek elkartu egiten gaituzte

5
jarduera

Haur Hezkuntza

5 JARDUERA

Desberdintasunek elkartu egiten gaituzte

Ikasleekin, desberdintasuna eta ezintasuna erakusten den antzezlan bat edo filma bat ikustera joatea gomendatzen da.

“Panta Rhei” konpainiak **Beltzitina** estreinatu zuen 2000. urtean. Antzezlanak 60 minutu irauten ditu.

<http://www.teatropantarhei.com/castellano/repertorio/beltzitina.htm>

Adin gomendatua: 4 urtetik aurrera.
Hizkuntza: Gaztelania eta Euskara.

Apdema Elkarteak eta Eusko Jaurlaritzak lagundu zuten antzezlan honetan.

► **Beltzitina antzerkiaren argumentua:**

Beltzitina buruko atzerapena duen neskatila eta Txuribeltz ahartetxo itsusia. Biak desberdin sentitzen dira eta besteek baztertu egiten dituzte, baina elkarrekin adiskidetasunaren balioa aurkitzen dute.

Beste aukera batzuk “SHREK” eta “Buscando a Nemo” filmak izan daitezke.

“Desberdintasunek
ikasketarako aukera
handiak biltzen dituzte.
Desberdintasunak
doako baliabide ugaria
eta berriztagarria dira”.

(Robert Barth 1990, Stainback eta Stainback-etik hartuta 2004:26).

Beste zenbait
MATE-
RIAL

IKASTUNITATEA**Elkarrekin ikasten dugu**

“Aprenem junts” elkartasuna, tolerantzia eta banakoen arteko desberdintasunen onarpen balioak lantzeko sortzen da.

<http://www.aprenemjunts.es/indexflashesp.html>

Ordenagailuaren bitartez ikastetxean zein familian egin daiteke lan, izan ere, bertan eskaintzen diren jarduerak anitzak baitira.

Etapak: Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza**IPUINAK**

Haur literatura, berez garrantzia izateaz gain, baliabidea izan daiteke irakasleentzat, balioak eta jarrerak transmititzeko, elkartasuna, tolerantzia, adiskidetasuna, etab.

Familian zein eskolan oso garrantzitsua da pertsona helduak betetzen dugun lana, haurren esku jarriko diren ipuinak aukeratzeko orduan, eta baita ipuin horiek interpretatzen laguntzeko orduan ere, beraien erreferenteak baikara.

El gallo Jacinto. Alcántara, R. (1999). León: Everest, D.L.

Adin gomendatua: 3 urtetik aurrera.

Jacintok gehien atsegin zuena abestea zen, baina hain gaizki abesten zuenez, gainerako animaliek ezin zuten jasan.

El gallo que no sabía cantar. Dallas-Conté, J. (2001). Madrid: Ediciones S.M.

Adin gomendatua: 3 urtetik aurrera

Oilarrak ahaztu egin zuen nola kantatu behar zen, eta saiatzeko bakoitzean gaizki egiten zuen. Horregatik beste animalia guztiak berarekin sartzen ziren.

Ahatetxo Itsusia haur literaturako klasikoa da, eta asko dira lan hau argitaratu duten argitaletxeak.

Adin gomendatua: 3 urtetik aurrera.

Kalandraka Ediciones Andalucías piktogramaz egindako ipuin honen egokitzapena du.

Horrez gain, Walt Disney-ren “El Patito Feo” (1939) filma ere badugu. Ikasleek ikus dezakete.

“Marimba” antzerki taldeak lan horri buruzko antzezlan du.

Lolo, un conejo diferente. Genechten, G.V. (1999). Madrid: SM.

Adin gomendatua: 3 urtetik aurrera.

Lolo besteak ez bezalako untxia da, belarri bat erorita baitu. Berak besteak bezalakoak izan nahi du, baina konturatzen da desberdin izatea ez dela txarra.

Mi hermano tiene autismo. González, A. y Labat, V. (2008). Un libro explicativo para niños entre 4 y 5 años. Madrid: Lan eta Gizarte Gaietarako Ministerioa.

Adin gomendatua: 4 eta 5 urte.

Ipuin hau 2005. urtean argitaratu zen lehen aldiz. Autismoa duten pertsonen anai-arrebei zuzenduta dagoen arren, oso erabilgarria da, baita ere, gainerako ikasleentzat eta irakasleentzat.

Óscar el botón. Nagy, E. (2001). Barcelona: Ediciones Beascoa, S.A.

Adin gomendatua: 4 urtetik aurrera.

Oscar oso beroki serioan bizi da, eta bidaiatzea erabaki du. Lagunak egin nahi ditu, baina baztertu egiten dute, desberdina delako. Azkenean ilargiarekin elkartuko da, eta bark oso aholku ona emango dio.

Está bien ser diferente. Parr, T. (2004). Bartzelona: Serres S.L.

Adin gomendatua: 3 urtetik aurrera.

Egileak adierazi nahi die haurrei desberdina izatea ondo dagoela.

Un bicho raro. Urberuaga, P; Rodero, P. y Morán, J. (2003). Zaragoza: Edelvives.

Adin gomendatua: 3 urtetik aurrera.

Txori jaio berria bere nortasuna bilatzen ari da, desberdina izatea ez dela ezer txarra konturatzen den arte.

Komenigarria da, baita ere, ipuin egokituz osatutako materialak izatea. Piktogramak dituzten ipuinak, MAKAKIÑOS bildumakoak. BATAk (autismoa duten pertsonen zerbitzuak eskaintzen dizkien elkarteak) argitaratutako ipuinak. Bilduma horietako batzuk betidaniko ipuinak dira, sagutxo pinpirina, untxitxo zuria... (www.kalandraka.com)

ANTZEZLANAK

Antzezlanak ere baliabide egokia izan daitezke gure helburuak lortu ahal izateko.

Elmer, el elefante

“Teatro de la Luna” konpainiak (Madrid) 45 minutu irauten duen lan hau estreinatu zuen 1995ean.

Adin gomendatua: 3 urtetik 8 urtera.

Antzezlan gaztelaniaz eta euskaraz ikus daiteke.

Txosten pedagogikoa dute Elmerrentzat lan egin ahal izateko. Honako orri honetan ikus daiteke:

<http://www.teatrodelaluna.com/mediafiles/14-ES-1.pdf>

Txostenean honako aurkibide hau proposatzen da:

- *Elmer matematika orduan.*

- *Elmer eta zientziak.*

- *Elmer eta hizkuntza*

- *Elefantei buruzko ipuinen bibliografia.*

Elmer y Wilbur

“Teatro de la Luna” konpainiak (Madrid) 50 minutu irauten duen lan hau estreinatu zuen 2007an.

<http://www.teatrodelaluna.com>

Adin gomendatua: 3 urtetik 8 urtera.

Wilbur Elmerren lehengusua da. Lauki zuridun eta belzdun elefantea da, eta animalia askoren ahotsak imitatzen ditu.

El patito feo

“Marimba” konpainiak (Madrid) 55 minutu irauten dituen lan hau antzezten du.

<http://www.marimbamarionetas.com/index.php>

Koaderno pedagogiko bat proposatzen dute:

<http://www.marimbamarionetas.com/doc/CP-PatitoFeo.pdf>

Gidoi osoa dohainik jaitsi daiteke honako helbide honetan:

http://www.lulu.com/items/volume_47/712000/712952/1/print/el-patito-feo.pdf

Adin gomendatua: 2 urtetik aurrera.

